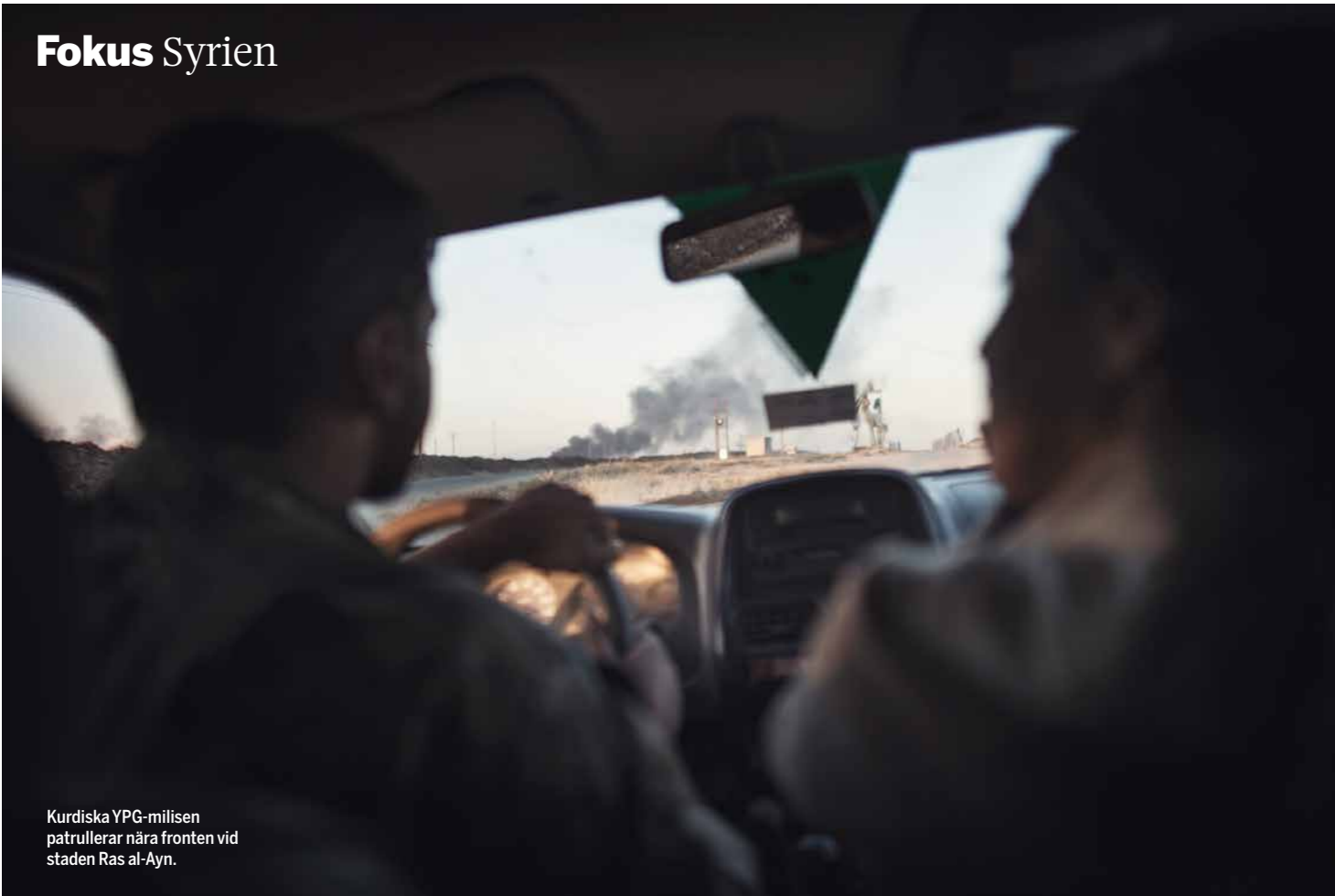

Den tredje krigsmakten

De är motståndare till Assadregimen men slåss ändå mot den islamistiska oppositionen. Fokus utsända besöker regionen Rojava, där 15 000 kurdiska soldater kan påverka Syrienkrigets utgång.

Text **Ivar Andersen** Foto **Christoffer Hjalmarsson**

Kurdiska YPG-milisen patrullerar nära fronten vid staden Ras al-Ayn.

Ras al-Ayns statliga sjukhus stängde när islamisterna intog staden. Sjuksköterskan Zerin Firmi är en av de frivilliga som valt att stanna i staden för att driva en medborgarklinik.

Gatorna i Ras al-Ayn ligger öde. Få hus har klarat sig undan kulhål, många är helt demolerade efter att ha träffats av regimen raketbeskjutning. De som valt att stanna i el-

ler återvända till staden håller sig inomhus. Mörk rök och doften av brända sopor stiger från ett fält där en ensam kvinna städar upp bland det bråte belägringen lämnat efter sig.

Djwar Othman rattar minibussen mot fronten. Han är befälhavare i den kurdiska milisen YPG, Folkets försvarsheter. Som det marxistiskt klingande namnet låter antyda är milisen strikt sekulär. Och när Djwar Othman skrävlar, på det sätt som soldater gör i krig, tar han fasta på denna skillnad mellan fienden och de egna.

– När de höll den här staden under belägring försökte de tvinga människor att ropa Allahu akbar (Gud är större) men folket vägrade. När vi kom jublade alla och ropade »YPG, YPG«.

Ras al-Ayn ligger i den kurdiska delen av Syrien. Tre väpnade grupper utkäm-

par i dag en strid om kontrollen över området. YPG – de syriska kurdernas egna, mäktiga och välorganiserade milis. President Bashar al-Assads regim – som kontrollerade området innan kriget. Slutligen oppositionen – till vilken både Fria syriska armén (FSA) och al-Nusra räknar sig. När befälhavare Djwar Othman pratar om fienden så är det al-Nusra han menar.

Al-Assads regim var sannolikt mer avskydd här i norr än i resten av landet. Allt sedan det Osmanska riket styckades och första

+ De gripna journalisterna

I lördags fördes de två svenska journalisterna Magnus Falkehed och Niclas Hammarström bort i Syrien. Läs Fokus chefredaktör Martin Ahlquist om att rapportera från Syrien på sidan 4.

världskrigets segrare godtyckligt ritade om regionens karta har de kurder som plötsligt befann sig i den nybildade staten Syrien haft ett ansträngt förhållande till centralmakten. Men när kurderna slutligen tog till vapen var det inte mot regimen. Och det var här, i den oansenliga men strategiskt viktiga staden Ras al-Ayn, som berättelsen om den kurdiska delen av kriget tog sin början.

HÖSTEN 2012 DREV islamistiska al-Nusra ut Assads regim från Ras al-Ayn. Staden, med dess närhet till försörjningslinjer och smuglingsruttor från Turkiet, var tänkt att bli den islamistiska grupperingens bas för operationer i norra Syrien. Islamisterna hade träffat ett avtal om icke-aggression med den kurdiska milisen YPG. Men det skulle visa sig bräckligt. Efter flera mindre sammanstötningar undertecknade al-Nusra och 21 andra islamistiska grupper i maj 2013 ett gemensamt uttalande där sekulära YPG utropades till »förrädare mot jihad«.

Deklarationen var dels en krigsförklaring, dels en skilsmässa. Den har betraktats som en följd av FSA:s svaga ställning gent-

Fronten vid Ras al-Ayn.

Syrien och Kurdistan

Kurdernas traditionella bosättningsområden, Kurdistan, sträcker sig från sydöstra Turkiet in i angränsande delar av Iran, Irak, Syrien och Armenien men har inga tydliga landgränser. Området har aldrig erkänts som suverän stat. Siffran varierar men antalet kurder som bor i området brukar anges till runt 30 miljoner. Cirka två miljoner av dessa bor i Syrien.

Källa: Utrikespolitiska institutet, TT

Nazir Bozan, 13 år,
i Ras al-Ayn.

► emot de islamistiska grupper som stridit under dess flagg, och fick till konsekvens att dessa grupper i huvudsak började agera autonomt i norr. Samt att YPG, som dittills varit en renodlad försvarsstyrka, gick på offensiven.

Al-Nusra tvingades överge stad efter stad i Rojava, som kurderna kallar sin region. Även arabiska samhällen i regionen intogs. YPG-milisens företrädare missar sällan ett tillfälle att påpeka att de beskyddar även den arabiska befolkningen, men relationen präglas tveklöst av en viss spänning.

– På dagen lever de normala liv, på natten åker de ut till stridszonen och försöker döda oss, säger en milisman vresigt efter att ha skällt ut en arabisk medtrafikanter.

Rojavas öde kan spela en avgörande roll

i kriget. Trots att den kurdiska regionen och dess mäktiga milis i grunden tillhör oppositionen mot Assad, så strider de i dag ändå mot just oppositionen. YPG växer sig allt starkare och omfattar enligt egna uppgifter 15 000 soldater. Om denna styrka fullt ut lierar sig med den ena eller andra sidan så ändras krigets förutsättningar radikalt.

DET VILAR ETT lätt religiöst skimmer över det omgivande samhällets relation till den strikt sekulära YPG-milisen. Ungdomar byter mobilbilder på YGP-soldater som om dessa vore popstjärnor, och de ständigt närvarande bilderna av martyrer tycks fylla en ikonisk funktion. Ingen talar om YPG med annat än den största aktning.

Och om det inte varit för kriget hade

YPG:s vardag fört tankarna till ett stillsamt klosterliv snarare än det militära. De frivilliga rekryterna lever avskilt utanför samhället, förbinder sig till sexuell avhållsamhet och ägnar flera timmar per dag åt politiska studier. Att sända en son eller dotter till milisen är i någon mån att förlora den, men samtidigt en stor ära.

– Mina föräldrar var så lyckliga när jag berättade för dem, säger Noojan Derit om det beslut hon fattade för två år sedan.

F Syrien och inbördeskriget

Kriget i Syrien bröt ut i mars 2011 då protester mot regimen slogs ner av säkerhetsstyrkor. Senare samma år formerar sig oppositionen, bland annat i Fria syriska armén. Hittills har över 100 000 människor – varav drygt 11 000 barn – dödats i den pågående konflikten. Över två miljoner människor har flytt sitt hemland. Hälften av dem är barn. *Källa: Utrikespolitiska institutet, TT*

Den i dag 20-åriga soldaten, stationerad utanför byn al-Qamish några mil från irakiska Kurdistan, är helt klädd i kamouflage och ger ett tillbakadraget intryck. Fingrarna vandrar över automatkarbinen medan hon pratar.

– Det militära är hårt, men också bra. Det är ett liv i vänskap och syskonskap. Alla slåss för varandra, det spelar ingen roll om du är man eller kvinna. Jag känner mig mer hemma här än jag gjorde i det civila.

YPG bildades formellt 2011 men dess verkliga historia sträcker sig längre tillbaka än så. I mars 2004 gästade fotbollslaget al-Fatwa och dess följe av arabiska supportrar staden Qamishli för en match mot kurdiskstödda al-Jihad. Oroligheter utbröt efter att bortafansen hyllat Saddam Hussein – som var och är hatad efter sitt ►

Malt. Humle. Jäst. Vatten.

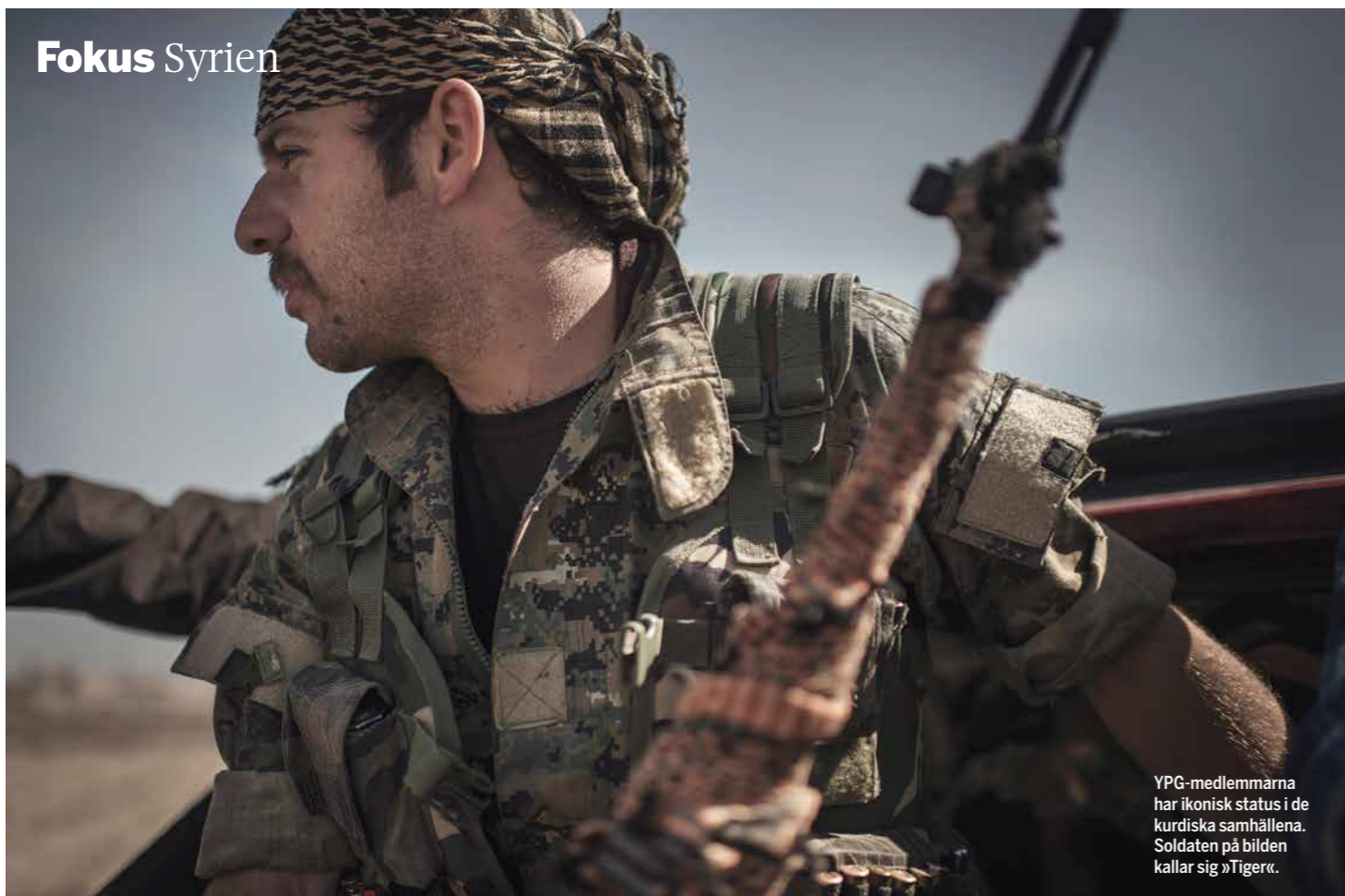
Alla goda historier börjar med bra ingredienser.

En god historia

Eriksberg 5,3%. Art.nr.1584. Kostar 14,90 kr på Systembolaget. Distr. av Carlsberg Sverige AB.

**Varannan förare som
omkommer i singelolyckor
i trafiken är alkoholpåverkad.**

YPG-medlemmarna har ikonisk status i de kurdiska samhällena. Soldaten på bilden kallar sig »Tiger«.

► brutala gaskrig mot Iraks kurder – med porträtt och banderoller. Sex personer sköts till döds av kravallpolis, samtliga kurder. Tre dagar av upplopp följde innan Assads regim lyckades återställa ordningen. Då hade minst 30 människor fallit för arméns kulor, och fröet till YPG hade såtts.

Efter steget från underjordisk milis till någonting som liknar reguljär styrka följde en massiv tillströmning unga rekryter. Dessa kvinnor och män – ofta tonåringar eller i tidiga tjugooårsåldern – slåss nu mot några av världens mest fruktade väpnade grupperingar. Hittills med stor framgång.

– Vi försöker hjälpa de unga, som storsyskon skulle göra, säger Ronahi Hekari.

Med sina 30 år är hon äldre än genomsnittet. 2006, långt före kriget, lämnade hon Rojava för de mytomspunna Qandilbergen, PKK:s bas i norra Irak. Som så många i YPG talar hon i en blandning av politiska klyschor och poesi. Men hennes ögon lyser när hon pratar.

– De flesta älskar sin mor och far högst, men bergen är mer än en familj. Livet där är fantastiskt, vackert. Det går inte att beskriva.

OM YPG ÄR krigarna så är PYD deras politiska gren. Partiet, som i praktiken styr regionen, uppmuntrade redan från början YPG:s underjordiska organisering. Och även om milisstyrkorna i dag formellt kontrolleras av en flerpartikommitté har påfallande många av dess befälhavare tidigare innehåft höga positioner inom partiet PYD.

För att säkra Rojavs framtid krävs förutom militär makt också politiska manövrar. PYD:s ledare Saleh Muslim turnerar i Europa – han besökte nyligen Sverige för att träffa kristdemokraterna och vänsterpartiet – som en slags ambulerande ambassadör.

– Vi behöver politiskt och diplomatiskt stöd. Vi försöker försvara vår demokrati omgivna av extremister som stöds av USA och Turkiet. USA bistår FSA som delar med sig till al-Nusra. Turkiet stöder alla som attackerar oss, de vet att turkiska kurder kommer att stärkas om vi uppnår autonomi.

USA har via olika kanaler gett finansiell stöd till FSA, och envisa rykten gör gällande att vapensändningar står näst på tur. Om Turkiets stöd finns få officiella uppgifter. Men bland annat har landets tidigare vice premiärminister uppgett att Turkiet har försett al-Nusra med stora mängder tunga vapen.

PYD har kallats separatister och anklagats för att vilja skapa ett Stor-Kurdistan, men Saleh Muslim försäkrar att målet är regionalt självstyre inom ett framtida demokratiskt Syrien. Klämd mellan ett ner- ►

Torslanda. Jag rullar. Säker bil.

Alla goda historier börjar med bra ingredienser.

En god historia

Eriksberg 5,3%. Art.nr.1584. Kostar 14,90 kr på Systembolaget. Distr. av Carlsberg Sverige AB.

F Syrien och omvärlden

Den syriska regeringens viktigaste allierade är Ryssland och Iran. Regimen får även stöd av shiamuslimska rörelsen Hizbollah från Libanon. Exiloppositionen stöds bland annat av västländer, Turkiet och länder på arabiska halvön som Saudiarabien och Qatar.

Den syriska regimen och företrädare för oppositionen ska träffas den 22 januari i Genève nästa år för första gången sedan konflikten bröt ut. Exakt vilka andra som ska delta i mötet är inte klart, men både Iran och Saudiarabien tillhör de länder som förmodligen kommer att vara på plats.

Källa: Utrikespolitiska institutet, TT

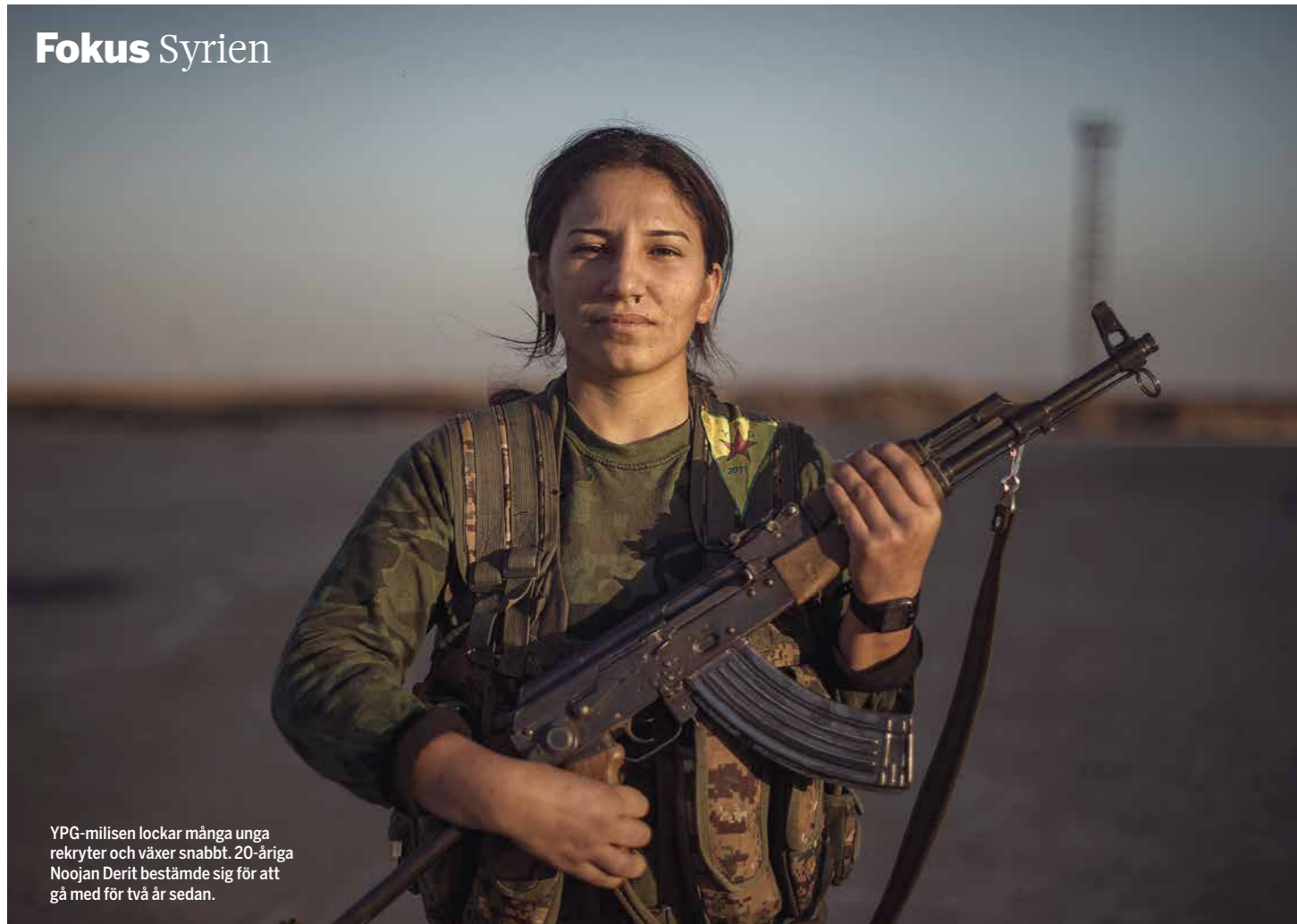

Mehabat Koçer spanar efter al-Nusra-trupper vid fronten i al-Qamish.

Alkohol kan skada din hälsa

Trots att Assadregimen tappat kontrollen över de kurdiska områdena så finansierar den fortfarande stadens skolor. Undervisningen sker på kurdiska, ett språk som regimen sedan länge förbjudit.

YPG-milisen lockar många unga rekryter och växer snabbt. 20-åriga Noojan Derit bestämde sig för att gå med för två år sedan.

»Jag är muslim, jag ber, jag fastar, men de hatar mig. Och jag hatar dem«, säger Mogir Haji (längst till vänster, i familjens hem i Derek).

► väst Turkiet i norr och Assads pressade regim i söder, med beväpnade islamistgrupper runt knuten, väljer Saleh Muslim och den rörelse han leder att avvakta. Och under tiden se om sitt eget hus.

– Jag är inte särskilt optimistisk. Vi skulle vilja att regimen föll så snart som möjligt, men det här kriget kan mycket väl pågå i tio år. Det är därför vi inte vill göra oss beroende av revolutionen. Vi delar dess värderingar, även om vissa grupper inom oppositionen inte accepterar att kurderna är en del av Syrien. Men vi klarar av att skydda vårt folk, och under tiden fortsätter vi att bygga våra organisationer.

soldater som förevigats innan de offrar sina liv för den kurdiska saken. Ofta har Qandilbergens snöklädda toppar klippts in i bakgrunden. Estetiken ser ut som en blandning av »Sound of Music« och sovjetisk socialrealism. Ett anslag manar: »Ingen emigration!«, ett uppfordrande försök att se till att befolkningen stannar kvar.

Khalid Adnan är lärare i Derek. Och trots kriget har han jobbet i behåll. Regimen har fortsatt att finansiera social service och betalar varje månad ut hans blygsamma lärarlön.

– Men regimen betalar för att bevara sin ordning, inte för att den bryr sig, säger han.

»Om jag har möjlighet att få ett bra jobb i Europa så åker jag. Men det är en svår fråga, alla kan ju inte lämna landet.«

Khalid Adnan, lärare i Derek.

Den som betalar är dock inte längre den som bestämmer. För första gången under sina 14 yrkesverksamma år undervisar engelskläraren Khalid Adnan nu på elevernas, formellt fortfarande förbjudna, modersmål. En olydig symbolhandling, men också en rationell pedagogisk kursändring. Det är betydligt enklare att lära sig ett andraspråk om undervisningen sker på ditt förstaspråk, än att lära sig ett tredjespråk om undervisningen sker på ditt andra.

Han talar om vikten av att skolorna håller öppet. Men framtidsutsikterna är dystra och undan för undan urholkas plikt känslan.

– Om jag har möjlighet att få ett bra jobb i Europa så åker jag, jag vill inte leva här längre. Men det är en svår fråga, alla kan ju inte lämna landet.

Det sista är sant i dubbel bemärkelse. Dels för att samhällen är maskiner som kräver mänskliga kuggar. Dels för att en biljett längs en av smuggelrutterna i dagsläget kostar 11 000 dollar.

Regionen Rojava är isolerad. Både Turkiet och irakiska Kurdistan har stängt sina gränser. Från Ankara finns – trots den pågående fredsprocessen med PYD:s systerparti PKK – en påtaglig nervositet över att

kurdiska organisationer i Syrien ska stärka sina positioner. Premiärminister Erdogan har förbehållit sig rätten att intervensera militärt om kurdiska »terrorister« tillåts ta över norra Syrien.

Från irakiska Kurdistan finns i stället en oro att krigets destabiliserande effekter ska spilla över till Irak. I slutet av september upplevde den autonoma regionen sitt första terrordåd sedan 2007. Självmoordsbombare angrep den lokala säkerhetstjänstens huvudkontor i Erbil och spåren ledde snabbt i riktning mot de jihadistiska grupper som verkar i Syrien.

– Jag är muslim, jag ber, jag fastar, men de hatar mig. Och jag hatar dem. De är fascist, säger han.

Fadern Mohammad Amin Haji förklarar att tro bör vara en privat angelägenhet, inte ett regelverk för att kontrollera och begränsa.

– Men det är så islamisterna vill ha det. Jag hade kunnat acceptera regimen, men inte islamisterna.

Det är hos denna grupp, den medelklass av »vanligt folk« som inte var politiskt aktiv före upproret mot al-Assad, som sympatierna för PYD ökat mest. Partiet har under konflikten lyckats axla rollen som samhällsbärande, och dessutom förmått göra det på ett inkluderande vis. Även om det samtidigt konsoliderat sina positioner har såväl politiska rivaler som civila grupper bjudits in att delta i maktutövningen.

Det uttalade målet är ett pluralistiskt

jämförelse med exempelvis irakiska Kurdistan är Rojava relativt sekulärt, men Hogir Haji kommer från en religiös familj och tar tidegården, påbuden att be vid en bestämd tid, på allvar. När islamisterna inom FSA utropade kurderna till fiender såg han det som en personlig förolämpning.

– Jag är muslim, jag ber, jag fastar, men de hatar mig. Och jag hatar dem. De är fascist, säger han.

Fadern Mohammad Amin Haji förklarar att tro bör vara en privat angelägenhet, inte ett regelverk för att kontrollera och begränsa.

– Men det är så islamisterna vill ha det. Jag hade kunnat acceptera regimen, men inte islamisterna.

Det är hos denna grupp, den medelklass av »vanligt folk« som inte var politiskt aktiv före upproret mot al-Assad, som sympatierna för PYD ökat mest. Partiet har under konflikten lyckats axla rollen som samhällsbärande, och dessutom förmått göra det på ett inkluderande vis. Även om det samtidigt konsoliderat sina positioner har såväl politiska rivaler som civila grupper bjudits in att delta i maktutövningen.

Det uttalade målet är ett pluralistiskt

flerpartisystem av liberal modell. Och även om den cyniskt lagde kan hävda att det är enkelt att agera god demokrat om du förväntar dig omfattande valframgångar är det lätt att förstå stödet från gräsrotsnivå. Omgivna av fientliga krafter har partiet på rekordtid organiserat ett samhälle som sett till omständigheterna fungerar väl. PYD samordnar allt från utrikespolitik till infrastruktur och de vägspärrar, bemannade av frivilliga, som finns utanför varje stad och by. Särskilt det sistnämnda är viktigt. I krig är säkerhet den mest eftertraktade varan, och den som kan leverera vinner en legitimitet som består långt efter att krutröken skingrats. Vilket sannolikt även är vad Turkiet fruktar.

PYD ger ett modernt och pragmatiskt intryck, men odlar samtidigt en urstark ledarkult. Abdolrahman Hama, Rojavs informelle finansminister, räknar upp de vanliga namnen. Marx, Engels, Lenin, Mao – men framför allt »kusin Öcalan«, turkiska PKK:s ikoniserade fängslade ledare – vars tanke vägleder hans politiska arbete och vars porträtt hänger över hans skrivbord.

I en tidigare regeringsbyggnad som övergivits av regimen drar han upp riktlin-

Befälhavare Devrim Qamishli tror på en självständig kurdisk region i Syrien.

► jerna för hur livet efter al-Assad ska se ut, då kurder, araber och kristna gemensamt ska styra en autonom region.

– Vi vill ha demokrati, inget annat. Och vi vill vara en del av Syrien, men vi kurder vill ha våra rättigheter inskrivna i konstitutionen.

Världssamfundet tassar alltjämt oroligt kring krutdurken Syrien, och förändrade maktförhållanden skulle kunna starta kedjereaktioner med långtgående återverkningar i hela Mellanöstern. Om omständigheterna är de rätta, säger Abdolrahman Hama, kan de kurdiska styrkorna tänka sig att vara den kraft som katalyserar dessa förändringar.

– Vi vet att vi spelar en väldigt viktig roll. Stöder vi regimen förlorar oppositionen och vice versa. Vi tillhör oppositionen, men så länge oppositionen inte erkänner våra rättigheter kommer vi inte att slåss vid dess sida. Om det förändras är vi redo att hjälpa dem.

I YPG-LÄGRET I AL-QAMISH är kvällarna som ett teparty som aldrig tar slut. De yngre YPG-rekryterna stöjar eller berättar historier om hur al-Nusra torterar sina motståndare medan de äldre pratar politik. Samtliga lyssnar uppmärksamt när lägret

»Stöder vi regimen förlorar oppositionen och vice versa.«

Abdolrahman Hama, Rojavas informella finansminister.

nås av rykten om sammandrabbningar mellan FSA och de jihadisterna som brutit sig ur dess koordinering.

Devrim Qamishli tändar ännu en cigarett. Hans namn är ett nom de guerre, krigsnamn, där hemstaden som brukligt lånat sig till efternamn. Bakom det döljer sig en drygt 30-årig YPG-befälhavare med eftertänksam blick och underfundig humor. Han funderar länge innan han försöker förklara den fras som unga soldater ständigt upprepar: »Jag har gift mig med en idé, jag har förälskat mig i landet.«

– Här är det samfundet som är viktigt. Men när vi som folk hittat den frihet ni i Europa redan har kanske vi också kan fokusera på det personliga. Jag tror verkligen på det. Det finns ingen skillnad mellan människor, bara olika omständigheter.

Devrim Qamishli är också medlem i partiet, alltså PYD. Han gick med strax efter att det bildades, inte för att han egentligen ville arbeta politiskt, snarare i frustration över att de civila karriärvägarna var stängda. Nu tror han – som många andra stärkt av de militära framgångarna – att ett autonomt Rojava hägrar vid horisonten.

– Det kommer ske, säger han.

Han knyter näven och ler ironiskt åt sin egen gest. ▀